

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 522/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], narodeného [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Tomášom Tauberom, Stará cesta 6, Spišská Nová Ves, proti postupu Okresného súdu Galanta v konaní sp. zn. 1T/46/2019 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Galanta v konaní sp. zn. 1T/46/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Galanta **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Galanta **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. septembra 2024 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“). Tiež navrhol priznať finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v trestnej veci sťažovateľa bola podaná obžaloba na okresnom súde 17. apríla 2019 pre pokračujúci zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, 2 a 3 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že v roku 2017 uverejnil na internetovej stránke www.bazos.sk inzeráty, v ktorých ponúkal na predaj bazén so zastrešením, krbové kachle a vírivku s úmyslom vylákať od potencionálnych záujemcov zálohové platby pre vlastnú potrebu.

3. Podľa argumentácie sťažovateľa celková dĺžka trestného konania v trvaní takmer siedmich rokov od spáchania skutkov je ústavne neakceptovateľná. Argumentoval, že v trestnom konaní sú opakovane odročované hlavné pojednávania z dôvodu nezabezpečenia súvisiacich trestných spisov sťažovateľa. Argumentoval, že jeho trestná vec nie je závažná, a tým nemôže byť zložitá na právne posúdenie.

4. Sťažovateľ uviedol, že na zbytočné prietahy v konaní upozornil sťažnosťou pre nečinnosť adresovanou predsedovi okresného súdu.

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 522/2024 zo 7. novembra 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Okresný súd uviedol, že opakovane boli žiadané súvisiace trestné spisy sťažovateľa na iných trestných súdoch. Trestná vec sťažovateľa vykazuje známky zložitosti a v dôsledku potreby uloženia súhrnného a spoločného trestu je potrebné počkať na právoplatne rozhodnutie. Uviedol, že sťažovateľ svojimi nepravdivými tvrdeniami zavádza ústavný súd. Okresný súd nesúhlasil s tvrdením, že sťažovateľ k dĺžke trestného konania neprispel, pričom sa sám niekoľkokrát dožadoval zrušenia eskorty a účasti na hlavnom pojednávaní. V závere okresný súd uviedol, že nie sú splnené procesné podmienky na to, aby mohol vo veci konať a rozhodnúť, a na ich splnenie nemá zákonný sudca dosah.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov uplatneného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 123/2022).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. V trestných veciach k nastoleniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu o vine, resp. nevine obžalovaného a na tento výrok nadväzujúcimi ďalšími výrokmi nastoľujúcimi práva a povinnosti (IV. ÚS 536/2021, IV. ÚS 358/2022, IV. ÚS 103/2023). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako ESLP) prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 20. 6. 2019 vo veci Chiarello proti Nemecku,

sťažnosť č. 497/17, bod 45). Primeranosť času potrebného na rozhodnutie trestnej veci v dôsledku mimoriadne citeľného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, sa musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03, pozri aj rozsudok ESLP z 25. 6. 1987 vo veci Bagetta proti Taliansku).

9. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že celkovú dĺžku trestného konania posudzuje od vznesenia obvinenia (III. ÚS 233/2021). Z judikatúry ESLP vyplýva, že v súvislosti s ochranou práva na prejednanie veci v primeranej lehote priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci začína plynúť od obvinenia (rozsudok ESLP z 27. 6. 1968 vo veci Wemhoff proti Nemecku, séria A, č. 7, s. 26 – 27, § 19) a zahŕňa celé konanie vo veci vrátane odvolacích konaní (rozsudok ESLP z 28. 6. 1978 vo veci König proti Nemecku, séria A, č. 27, s. 33, § 98).

10. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že základné právo na konanie bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (III. ÚS 422/2022, III. ÚS 98/2023). Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného (rozsudok ESLP z 25. 6. 1987 vo veci Bagetta proti Taliansku). Plynutím času sa strácajú pamäťové stopy svedkov, dôkazy strácajú na sile, čo nepochybne ohrozuje bezprostrednosť konania, ako aj schopnosť súdu zistiť skutkový stav v miere nevyhnutnej pre spravodlivé rozhodnutie (porov. III. ÚS 150/2022).

11. Trestná vec sťažovateľa týkajúca sa pokračujúceho zločinu podvodu za skutky datované od júla 2017 po právnej stránke patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Trestná vec sťažovateľa ale vykazuje známky zložitosti z dôvodu rozsiahlej trestnej činnosti a v súvislosti s trestnými konaniami vedenými pred Okresným súdom Topoľčany pod sp. zn. 1T/35/2012 a sp. zn. 1T/3/2019, Okresným súdom Trnava pod sp. zn. 7T/36/2009, sp. zn. 3T/56/2017, sp. zn. 4T/58/2013 a Okresným súdom Košice pod sp. zn. 7T/83/2018. Sťažovateľ sa od 11. júna 2019 do 13. októbra 2019 nachádzal v Ústave na výkon trestu v Maďarskej republike a od 6. novembra 2019 vo vyšetrovacej väzbe v Maďarskej republike. Významným faktorom dĺžky konania je medzinárodný prvok (porov. rozsudok ESLP z 27. 6. 1968 vo veci Neumeister proti Rakúsku, obdobne aj I. ÚS 507/2017, IV. ÚS 103/2023). Keďže sa trestné konanie sťažovateľa, ktorého sa sťažnosť týka, vedie pre trestný čin spáchaný pred odovzdaním sťažovateľa, uvedená trestná vec si vyžadovala medzinárodnú spoluprácu a vzájomnú výmenu informácií (napr. žiadosť okresného súdu o súhlas Maďarskej republiky na trestné stíhanie sťažovateľa z 2. novembra 2020, pozn.). Súhlas Maďarskej republiky bol udelený 26. marca 2021.

12. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne prispeli k celkovej dĺžke konania. V prospech sťažovateľa možno uviesť, že sa prostredníctvom sťažnosti pre nečinnosť adresovanej predsedovi okresného súdu domáhal čo najrýchlejšieho prejednanie a meritórneho rozhodnutia v jeho trestnej veci. Predmet konania má však nepochybne mimoriadny význam pre sťažovateľa, čo si vyžaduje zvýšenú starostlivosť súdov, preto je dĺžka a priebeh tohto konania posudzovaná prísnejšie (porov. IV. ÚS 597/2012, II. ÚS 323/2019; rozsudok ESLP z 11. 1. 2007 vo veci Stefanova proti Bulharsku). Ústavnému súdu neunikla skutočnosť,

že podľa odpisu z registra trestov má sťažovateľ 26 záznamov (posledný záznam – rozsudok Okresného súdu Nitra z 23. novembra 2023, pozn.). Uvedené skutočnosti zohľadnil ústavný súd tiež pri rozhodovaní o výške finančného zadost'učinenia.

13. Ústavný súd zohľadňuje dĺžku prípravného konania od vydania uznesenia o vznesení obvinenia do podania obžaloby, resp. iného spôsobu ukončenia prípravného konania (II. ÚS 195/05, III. ÚS 332/2021). Už len doterajšia dĺžka konania by sama osebe postačovala na deklarovanie porušenia uplatnených práv sťažovateľa. Konanie na okresnom súde vrátane prípravného konania trvá takmer sedem rokov (obžaloba bola podaná 17. apríla 2019). Ústavný súd pripomína, že základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán. Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku (III. ÚS 376/2022, III. ÚS 61/2023).

14. Ústavný súd považuje celkovú dĺžku trestného konania bez vykonania jediného hlavného pojednávania za ústavne neprimeranú. Okresný súd za nosný ospravedlňujúci dôvod považoval neúspešné vyžiadanie trestných spisov sťažovateľa vedených na iných trestných súdoch. Aj napriek opakovaným dopytom zo strany okresného súdu (23. októbra 2019, 8. októbra 2021, 17. januára 2022 a 30. marca 2022) sa nepodarilo zabezpečiť súvisiace trestné spisy sťažovateľa, čo považuje okresný súd za objektívny procesný dôvod, na základe ktorého nemôže vo veci právoplatne rozhodnúť. Ústavný súd okresnému súde uznal, že nemohol vykonávať úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej (najmä nariadenie hlavného pojednávania), a to z dôvodu, že vyčkával na právoplatné meritórne rozhodnutia v už spomínaných trestných veciach (porov. III. ÚS 476/2023). Aj napriek tomu ústavný súd konštatuje, že neefektívna justičná spolupráca v trestných veciach v trvaní viac ako päť rokov nemôže byť na ťarchu sťažovateľa. Je neakceptovateľné, aby trestné konanie trvalo viac ako sedem rokov bez vykonania jediného hlavného pojednávania.

15. Okresný súd teda nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ stále nachádza. Je zrejmé, že len rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí preventívno-výchovne, stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov (porov. III. ÚS 548/2023).

16. Ústavný súd po vyhodnotení všetkých troch kritérií, berúc do úvahy celý doterajší priebeh trestného konania, konštatuje, že doterajším postupom okresného súdu došlo v namietanom konaní k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Hoci trestná vec sťažovateľa nie je právoplatne skončená, ústavný súd nedoplnil ochranu aj o uloženie príkazu vo veci konať bez zbytočných prieťahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pretože sťažovateľ sa tejto ochrany v ústavnej sťažnosti nedomáhal (pozri § 45 zákona o ústavnom súde).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia spolu 10 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania, trestný register sťažovateľa, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi 1 500 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde] a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

19. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti). Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby predstavuje 856,75 eur vrátane 20 % DPH.

20. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. decembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu